

سوانح و حوادث در کمین مردان ایرانی

تهیه و تنظیم: مهندس ناهید شفیعیان کارشناس ارشد بهداشت حرفه ای حوزه معاونت بهداشتی

داشتن زندگی عاری از خطر، آرزو و هدف همه مردم در همه اعصار بوده است زیرا میل به ایمنی و امنیت بخش تفکیک ناپذیری از ماهیت همه انسان‌ها است.

از طرفی دیگر بشر همواره در تلاش برای بهبود زندگی و راحتی بیشتر بوده در این راه سعی کرده با ایجاد تغییر در طبیعت، متغیرهای آن را به خدمت خود در آورد که در این راه همراه با دستیابی به مواد، تجهیزات، دستگاه‌ها و عبارتی ساده‌تر به خدمت گرفتن فن آوری نوین و غیره به همان اندازه نیز با خطرات بیشتر و همچنین جدیدتری مواجه گردیده است.

ایده ایمنی از همان سال‌های نخست زندگی بشری شکل گرفت. انسان‌های اولیه دلایل خوبی برای اتخاذ احتیاطات و تدبیردفاعی داشتند. آن‌ها یاد گرفتند که خطرات را ارزیابی کنند و در مقابل آن‌ها واکنش دفاعی نشان دهند، بدون شک انسان‌های ما قبل تاریخ توانایی طرح و اجرای برنامه‌های ایمنی را داشتند که این امر نقش حیاتی در زنده ماندن آن‌ها ایفا کرد.

با گذشت زمان طرح‌های ایمنی شکل اجتماعی به خود گرفت. برای تامین نیازهای ایمنی مردم شروع به تطابق، کشف و اختراع وسایل جدید نمودند که مجموع این تلاش‌ها بر توانایی آن‌ها در ایجاد و سرعت بخشیدن به تغییرات دلخواه افزود ولی این پیشرفت‌ها به همان نسبت اثرات مثبت به تأثیرات منفی نیز منجر شد زیرا همین تغییرات خود، عوامل پیش بینی نشده‌ای را به دنبال داشت که باعث بروز آسیب، صدمه و خسارات مختلف می شدند. مانند کشف آتش که پیامد منفی آن سوختگی‌ها و آتش‌سوزی‌های ویرانگر است، کشف آفت کشها که منجر به مسمومیت زنجیره غذایی شده است و یاساخت ابزارهای برنده که باعث ایجاد بریدگی‌ها و صدمات ناخواسته می شود و راه اندازی سیستم حمل و نقل که افزایش شدید حوادث مرگبار را در پی داشته است. ولی شواهد نشان می‌دهد که انسان خیلی زود یاد گرفت با این گونه خطرات که بدلیل عدم مراقبت و حفاظت ناکافی و نامناسب در هنگام استفاده از تجهیزات و مواد مختلف رخ میدهند برخورد کرده و برای حذف و یا به حداقل رساندن پیامدهای آنها ابزارهای کنترلی را به خدمت گیرد. او آموخت که در هنگام مواجهه با ماهیت‌های تهدیدکننده، تغییراتی در رفتارهای اجتماعی خود ایجاد کند و نهایتاً "اینکه رسیدن به اصول ایمنی امروزی نتیجه قرن‌ها تلاش و تجربه طاقت فرسات، اصولی که با توجه به آن منابع طوری سازماندهی می شوند که در طول کل عمرشان متحمل کمترین تلفات و خسارات شوند.

ایمنی سیستم عبارت است از به کارگیری مهارت‌های فنی و مدیریتی ویژه در قالبی نظام‌مند و آینده‌نگر به منظور شناسایی و کنترل خطرات موجود در طول عمر یک پروژه، برنامه و یا فعالیت. به عبارت ساده‌تر ایمنی سیستم عبارت است از فرایند تجزیه و تحلیل خطرات و کنترل آنها که از فاز ایده سیستم شروع و در کل فازهای طراحی، ساخت و آزمایش، استفاده و کنار گذاشتن یا دفع آن ادامه می یابد. در فرهنگ لغات اصطلاح ایمنی به آسایش، امنیت و سلامتی آمده است و از نظر تعریف عبارت از میزان یا درجه فرار از خطر.

فرایند ایمنی سیستم عبارت است از کسب اطمینان از اینکه شغل و یا وظیفه د رایمن ترین شکل خود و بدون وجود ریسک غیر قابل قبول از جراحات و صدمات انجام می شود. این فرایند آینده نگر در محیط‌های کاری یعنی جایی که افراد، روش‌های عملیاتی، تجهیزات، مواد و محیط بصورت فاکتورهای مکمل هم می‌توانند ایمنی و انجام موفقیت آمیز شغل یا وظیفه را تحت تأثیر قرار دهند، انجام می‌گیرد. هر کدام از فاکتورهای فوق ممکن است در طول انجام وظیفه منشاء درجه‌ای از ریسک خطر برای افراد و تجهیزات باشد. بی توجهی، عدم دریافت آموزش‌های مناسب، شوخی‌های بیجا، خستگی، فشارهای روحی، استفاده از مواد و ابزارها، مشکلات خصوصی (خانوادگی و مالی) جزء عوامل انسانی هستند که می‌توانند در کارایی مطلوب و مناسب افراد اثر سوء بگذارند. تجهیزات و وسایل نیز ممکن است حتی با وجود استفاده صحیح مخاطره آمیز باشند.

مدیریت ریسک (خطر) در محیط اصول کلی دارد که عبارتند:

- ۱- کلیه فعالیت‌های انسانی که در آن‌ها از وسایل و تجهیزات فنی استفاده می‌شود مستلزم حدودی از عناصر ریسک است.
 - ۲- از هر خطر شناسایی شده نباید هراسید زیرا همه‌ی خطرات قابل کنترل هستند.
 - ۳- بایستی به مشکلات با دیدی صحیح و مناسب نگریست.
 - ۴- خطرات در محیط کار بایستی طبقه بندی شده و مورد ارزیابی قرار گیرند.
 - ۵- کلیه مقررات و اصول حاکم بر کار باید از یک فلسفه واحد تبعیت نماید.
 - ۶- بر کاهش وقوع حوادث در ارزیابی خطرات باید تاکید شود.
 - ۷- برای برطرف کردن مشکلات و مسائل ایمنی فقط یک بهترین راه حل وجود ندارد و تعداد متنوعی از روش‌ها موجود هستند، که اجرای هر کدام از آنها ممکن است درجه‌ای از ریسک را کاهش دهد.
 - ۸- در عمل رسیدن به ایمنی کامل امکان پذیر نیست.
 - ۹- کلیه شاغلین و همچنین سازمان‌های پیمانکار باید در مدیریت برنامه ایمنی سیستم همکاری کنند.
 - ۱۰- ریسک‌های قابل قبول و غیر قابل قبول بر اساس سیاست‌های شرکت بخوبی تعریف شده و مستند سازی شوند بطوری که تصمیم‌گیرندگان از ریسک‌های موجود در هنگام کار سیستم آگاه باشند.
 - ۱۱- بررسی ریسک حادثه بعنوان بخشی از هر برنامه ارزیابی یا تجدید نظر و همچنین مرحله‌ای از تمامی مراحل مهم تصمیم‌گیری الزامی است.
- کارگران در محیط‌های کار خود بایستی جهت پیشگیری از وقوع حوادث اصول و نکاتی را مورد توجه قرار داده و رعایت نمایند:
- از خطرات کار خود آگاه بوده و طرق پیشگیری و حفاظت از آنها را بدانند.
 - به طرز استفاده از وسایل ایمنی آگاه بوده و از آن در هنگام کار استفاده نمایند.
 - قبل از شروع کار روزانه از وسایل کار، ماشین‌آلات و ابزارهای که با آن سروکار دارد و همچنین از وسایل حفاظتی خود بازدید کلی به عمل آورد.
 - بعلت عجله و شتاب و زود به پایان رساندن کار، خود را به خطر نیاندازد.
 - چون ممکن است بی‌دقتی کارگری سبب بروز حادثه و خطر برای سایرین شود لذا احساس مسئولیت و حفظ جان دیگران نیز باید مورد توجه قرار گیرد.
 - کارگران قدیمی سرمشق کارگران جدید و جوان هستند و در رعایت اصول ایمنی باید پیشرو باشند.
- در پایان نظر به اهمیت ایمنی و لزوم اجرایی نمودن و الزام به رعایت اصول آن جهت پیشگیری از حوادث و سوانح، هفته ملی سلامت مردان که هفته اول اسفند ماه هر سال می‌باشد در سال ۱۳۹۲ با شعار حوادث و سوانح در کمین مردان ایرانی نامگذاری شده است و دو روز از مناسبت‌های آن تحت عناوین ایمنی و پیشگیری از حوادث در محیط‌های کاری و ایمنی و پیشگیری از حوادث در محیط زندگی نامگذاری شده است. امید که رعایت اصول ایمنی در محیط‌های کاری و نیز محیط زندگی سر لوحه آغاز هر فعالیتی برای ما باشد.